

היערכות העירייה ליישום חוק חופש המידע

- ביקורת מעקב - דוח מבקר העירייה מס' 24 -

להלן עיקרי ממצאי הביקורת כפי שפורסמו בדוח השנתי מס' 24 של מבקר העירייה:

1. כללי

חוק חופש המידע, התשנ"ח - 1998, אושר בכנסת ב - 19 במאי 1998, פורסם ברשומות ב- 29 במאי 1998 ונכנס לתוקף לגבי רשויות מקומיות ב - 1 בספטמבר 1999, לאחר תקופת התארגנות של כ - 3 חודשים. תקופת ההתארגנות אפשרה לרשויות המקומיות להתכונן להפעלת החוק ולנקוט בצעדי התארגנות מתאימים על מנת להיענות לפניית הציבור בקבלת המידע. החוק נועד לחשוף בפני הציבור מידע על פעילותן של הרשויות הציבוריות. החוק קובע כי - "לכל אזרח ישראלי או תושב, הזכות לקבל מידע מרשות ציבורית בהתאם להוראות חוק זה" (סעיף 1 לחוק), בלי לנמק את הסיבה לבקשתו (סעיף 7 לחוק). כל רשות ציבורית אמורה למנות אדם, שיופקד על יישום הוראות החוק ועל העמדת המידע לרשות הציבור (סעיף 3 לחוק). המידע אמור להינתן תוך פרק זמן הקצוב בחוק (סעיף 7 לחוק) ובמגבלות שהחוק מגדיר. חוק חופש המידע מבשר מהפך ביחסי האזרח עם השלטון והוא אחד המכשירים החשובים של האזרח לבקרה על השלטון. חוק זה מהווה צד חשוב בשמירת עקרון השקיפות, על מנת לחשוף בפני הציבור את הפעילות של הרשות.

בחוזר מנכ"ל מרכז השלטון המקומי מס' 352 מאוגוסט 1998, הובא דבר פרסום החוק לידיעת הרשויות המקומיות ופורטו בו הסעיפים העיקריים מתוך החוק.

ב - 28.5.99 פרסם שר המשפטים את תקנות חופש המידע, התשנ"ט 1999 וכן את תקנות חופש המידע (אגרות), התשנ"ט - 1999. התקנות כוללות הנחיות מפורטות, הנוגעות ליישום החוק וכן תעריפי אגרות, שיש לגבות מהציבור בתמורה למתן מידע.

החוק חל על עיריית כפר-סבא, שהיא רשות ציבורית והיא היתה אמורה להיערך ליישום החוק.

2. ממצאי הביקורת

2.1 הביקורת מצאה, כי עיריית כפר-סבא באמצעות דוברת העירייה, לא פרסמה בעיתונות המקומית ו/או בכל דרך פרסום אחרת, מודעה ובה מידע כללי לתושבי העיר בדבר הפעלת חוק חופש המידע בהיבטים הבאים:

- א. יידוע תושבי העיר בדבר היכנסו לתוקף של חוק חופש המידע.
- ב. היערכות העירייה להפעלתו.
- ג. פירוט הגורם העירוני המטפל בהפעלת החוק ואופן הפנייה אליו.
- ד. מקום הימצאות המידע, הנדרש בחוק, לרשות הציבור.
- ה. פירוט האגרות הנדרשות לתשלום, בגין קבלת מידע.

הפרסום האמור, לא נעשה גם באמצעות אתר האינטרנט של העירייה. הביקורת רואה באי פרסום המידע בדבר הפעלת החוק ודרכי הפניית בקשות מידע אל הממונה על העמדת מידע לרשות הציבור, ליקוי חמור היות ודבר זה מהווה פעולה הנוגדת את האמור בסעיף 4 (ב) לחוק: "רשות מקומית תעמיד לרשות הציבור, במקום ובאופן שייקבעו בתקנות, את הפרטים האמורים בסעיף קטן (א), לגביה ולגבי התאגידים שבשליטתה, אשר חוק זה חל עליהם".

בסעיף 4 (א) לחוק כתוב:

"הממשלה תעמיד לרשות הציבור, במקום ובאופן שייקבעו בתקנות, את רשימת הרשויות הציבוריות, כאמור בפסקאות (1) ו-(8) להגדרה "רשות ציבורית"; הרשימה תכלול מידע תמציתי על תפקידיה של כל רשות ציבורית, וכן על דרכי ההתקשרות עם הממונה ועל דרכים נוספות לקבלת מידע שבידי הרשות כנהוג באותה רשות".

כמות הפניות המועטה לקבלת מידע (כ - 5 פונים בממוצע לחודש), כפי שנמסר לביקורת על ידי מנהלת מזכירות העירייה, הממונה על העמדת מידע לרשות הציבור, מעידה כי אי הפרסום האמור "מסייע" לתושבי העיר באי ידיעתם את הזכויות המוקנות להם על פי חוק חופש המידע.

2.2 הממונה על מסירת מידע לרשות הציבור, מסרה לביקורת כי הכינה נוהל עירוני בעניין הפעלת חוק חופש המידע. נכון למועד ביצוע הביקורת, נוהל זה לא מופעל לדבריה, מהסיבה שגזברות העירייה לא הכינה שובר תשלום למבקש המידע, כמתבקש בחוק.

הביקורת רואה באי הפעלת נוהל עירוני כמוסבר לעיל, עיכוב מיותר, עיכוב היכול להימנע בקלות, עם הכנתו והדפסתו של שובר תשלום. בנוסף, מציעה הביקורת, כי יחד עם הכנת שובר תשלום, יוכן דף מידע לתושב שיצורף לשובר התשלום ו/או יימסר לפונים לקבלת מידע. בדף מידע זה ירוכזו עיקרי החוק, יימסר מידע לפונה בדבר דרכי בקשת מידע, המידע אותו ניתן לקבל, פירוט תשלום האגרות ועוד.

2.3 בסעיף 6 (א) לחוק נקבע:

"רשות ציבורית תעמיד לעיון הציבור את ההנחיות המנהליות הכתובות שעל פיהן היא פועלת ושייש להם נגיעה או חשיבות לציבור".

3. סיכום והמלצות

הביקורת בחנה את הצעדים שנקטה העירייה ליישום חוק חופש המידע, עיינה במסמכים ושוחחה עם גורמים שונים בעירייה. להלן התייחסות הביקורת:

3.1 הביקורת רואה בחיוב מינוי ממונה ליישום חוק חופש המידע, אולם הביקורת בדעה, כי יש להעמיד לממונה את כל האמצעים הדרושים לקיום האמור בחוק.

3.2. הביקורת מעירה כי, לא בוצע פרסום, המיידע את ציבור תושבי העיר בדבר חוק חופש המידע ואופן הפעלתו בידי העירייה. תושבים

שאינם מודעים לחוק ולחידושים בו נפגעים מאי הפרסום האמור. הביקורת מציעה כי הממונה על מסירת מידע לרשות הציבור, תתאם עם הנהלת העירייה, פרסום מודעה מקיפה בדבר החוק ודרכי הפעלתו בידי העירייה.

3.3. לדעת הביקורת, על הממונה להפיץ את החוק ופרשנותו למנהלי האגפים והמחלקות בעירייה. הדבר יוכן בסיוע הייעוץ המשפטי לעירייה.

3.4. לדעת הביקורת, יש להוציא לפועל נוהל עבודה מוסדר בדבר הפעלת החוק ועל כן, על גזברות העירייה, להכין במהרה, שוברי תשלום (קבלות), שיאפשרו לגבות את האגרות כמתחייב בחוק.

3.5. על גזברות העירייה, לפעול במהירות המירבית להכנת שוברי תשלום לתשלום האגרות המחוייבות בגבייה לפי הקבוע בחוק זה, כך שהעירייה המהווה "רשות ציבורית" לפי חוק זה, תכין (תצלם, תשכפל וכו'), את המידע המבוקש ממנה ולאחר גביית האגרות, תמסור את המידע לפונה ובכך תקיים את הקבוע בחוק ובתקנותיו. בצורה כזו תתאפשר פעולה תקינה של הממונה על מסירת מידע לרשות הציבור.

3.6. על הממונה על מסירת מידע לרשות הציבור, לעמוד בדרישות החוק ולוודא כי העירייה תכין דין וחשבון שנתי, דין וחשבון שיפורסם כמתחייב בחוק ובתקנותיו לא יאוחר מה-1 ליולי מדי שנה.

3.7. מוצע על ידי הביקורת, כי ייבדק הצורך, בליווי צמוד יותר של ייעוץ משפטי לממונה על מסירת מידע לרשות הציבור, ליווי שיתרום ליישום תקין של החוק.

3.8 הביקורת ממליצה, כי הנהלת העירייה תארגן הדרכה מרוכזת לכל בעלי התפקידים הנוגעים בדבר, בנושא חוק חופש המידע,

השלכותיו, דרכי הפעולה ונהלי העבודה מול הממונה על העמדת מידע לרשות הציבור.

מנכ"ל העירייה דאז מסר את תגובתו לביקורת אך בתגובתו לא היתה כל התייחסות לממצאי הביקורת. הביקורת מבקשת לציין שיש לברך על הפעולות שננקטו בעירייה, לדברי המנכ"ל בכל הקשור להעמדת המידע לרשות הציבור וזאת עוד בטרם פרסום החוק. יחד עם זאת לצערנו לא מצאנו כל התייחסות לממצאי הביקורת ולליקויים ביישום החוק עליהם הצביעה הביקורת. ראוי להדגיש שמדובר על חוק שחוקק בכנסת ישראל וככל חוק הוא מחייב את כולם לפעול על פיו.

4 . ביקורת מעקב

בעקבות המלצת הביקורת ננקטו הצעדים הבאים:

- 4.1 חוק חופש המידע פורסם באתר האינטרנט של העירייה כולל תהליך הפניה לקבלת מידע.
- 4.2 בגזברות העירייה נפתח סעיף תקציבי בו מפקידים המבקשים את תשלום האגרה.
- 4.3 החוק ופרשנותו הופץ בכל מחלקות העירייה.
- 4.4 נערכה הדרכה מרוכזת לכל בעלי התפקידים ע"י היועצת המשפטית.
- 4.5 הממונה על יישום חוק חופש המידע זוכה לליווי משפטי בעת הצורך.